

AL-HIKMAH

Jilid	15	ISSN 1985-6822	2023
No.	2		1445

- PERSEPSI DAN SIKAP MUALAF TERHADAP IMPAK PANDEMIK COVID-19 DI TERENGGANU ... 1-21
Azarudin Awang, Norhana Abdullah @ Ng Siew Boey & Che Norzila Sulong
- PENGURUSAN PRASARANA DAKWAH MENURUT PERSPEKTIF AL-QURAN ... 22-39
Azizul Azra Abdul Razak, Mohd. Hisyam Abdul Rahim & Hafizah Abdul Jalil
- METODE LĀ QUḌAH SEBAGAI PELENGKAP TASAWWUR DAKWAH AYAT 125 SURAH AL-NAHL: ANALISIS AL-MAWDU'Ī ... 40-54
Ahmad Zahiruddin Mohd Zabidi, Mohd Shukri Hanapi & Wan Nasyrudin Wan Abdullah
- TAHAP PENGUASAAN ASAS FARDU AIN DALAM MASYARAKAT ORANG ASLI DI NEGERI PAHANG ... 55-70
Halim Ismail, Nazatul Akmar Mokhtar, Ramlan Mustapha, Fahmi Abdul Razak, Auni 'Atikah Tazudin, Asmadi Abdul Rahman & Sh. Mohd Firdaus Sh. Othman
- KAJIAN SEJARAH DAN ANALISIS TEKSTUAL TERHADAP TRANFORMASI AWAL PEMIKIRAN DALAM AGAMA KRISTIAN ... 71-93
Zaifuddin Md Rasip
- WAJAH FILEM ISLAMIK REPRESENTASI BUSANA DAN SOLEKAN: ANALISIS KANDUNGAN FILEM IMAM ... 94-105
Wawarah Saidpudin & Md Rozalafri Johari
- PENINGKATAN KESEJAHTERAAN MASYARAKAT MELALUI PENGURUSAN EKONOMI ISLAM YANG ADIL ... 106-117
Amie Amelia
- HAD TA'LIF DAN SOKONGAN SOSIAL DALAM MENSEJAHTERAKAN MUALAF... 118-135
Abdul Ghafar Don, Anuar Puteh, Ahmad Irdha Mokhtar, Hasanah Abd Khafidz, Khazri Osman, Zulkefli Aini, Nur Nazira Rahim, Farid Zainal, Salhuddin Abu Samah

Al-Hikmah 15(2) 2023: 119-135

Had Ta'lif dan Sokongan Sosial dalam Mensejahterakan Mualaf

Had Ta'lif and Social Support in Producing Mualaf Well-Being

* ABDUL GHAFAR DON
ANUAR PUTEH,
AHMAD IRDHA MOKHTAR
HASANAH ABD KHAFIDZ
KHAZRI OSMAN,
ZULKEFLI AINI,
NUR NAZIRA RAHIM
FARID BIN ZAINAL
SALEHUDDIN BIN ABU SAMAH

ABSTRAK

Kehidupan mualaf sebagai orang yang baru dalam Agama Islam berhadapan dengan cabaran dan konflik tertentu. Cabaran ini antara lainnya ialah berkaitan tempoh mereka berada dalam status mualaf di samping keperluan sokongan bagi membolehkan mereka keluar daripada status tersebut. Hal ini tidak mudah kerana ia berkaitan dengan keupayaan seseorang itu untuk menguasai asas ajaran Islam dalam tempoh yang ditetapkan oleh pihak berkuasa agama berdasarkan enakmen pentadbiran Islam negeri-negeri di Malaysia. Sokongan sosial yang kuat mungkin boleh mempercepatkan proses mualaf keluar dari had ta'lif atau tempoh bergelar sebagai mualaf. Artikel ini membincangkan had ta'lif mualaf dan juga keperluan sokongan sosial bagi membolehkan mualaf keluar daripada status mualaf dan paling penting mengekalkan mereka dalam agama Islam. Penulisan artikel ini menggunakan kaedah analisis dokumen dengan merujuk al-Qur'an, hadith, kitab turath, artikel jurnal dan lain-lain literatur berkaitan subjek kajian. Kaedah analisis data pula dilakukan secara tematik dengan membentuk tema-tema tertentu yang mendokong tajuk kajian. Dapatan menunjukkan tempoh atau had ta'lif adalah perlu bagi memudahkan urusan berkaitan pentadbiran pihak berkuasa agama khususnya bantuan zakat. Manakala sokongan sosial dalam bentuk spiritual seperti bimbingan agama, nasihat atau kauceling atau dalam bentuk fizikal seperti bantuan material dan perlindungan keselamatan diperlukan mualaf bagi memastikan kesejahteraan hidup mereka sebagai seorang Muslim. Implikasi kajian ialah kedua-dua had ta'lif dan

sokongan sosial adalah signifikan dengan kehidupan mualaf dan menjadi kewajiban masyarakat Islam untuk cakna terhadap kehidupan mereka.

Kata kunci: Had ta'lif, mualaf, sokongan sosial, kesejahteraan, zakat

ABSTRACT

The life of mualaf (newly Muslim convert) as someone who is new to Islam is faced with certain challenges and conflicts. This challenges, among others, are related to the period they are in the status of mualaf and the need for support to enable them to exit the aforesaid status. This is not an easy task due to factors related to a person's ability to mastering the basic teachings of Islam within the period set by the religious authorities based on the enactment of the Islamic administration of the states in Malaysia. Strong social support may be able to speed up the process of mualaf to be taken out of had ta'lif or the period of being considered as mualaf. This article discusses the had ta'lif mualaf and as well as the need for social support to enable mualaf to exit the status of mualaf and most importantly retain them in Islam. The writing of this article uses the method of document analysis by referring to the Qur'an, hadith, the kitab turath, journal articles and other literature related to the subject of the study. The method of data analysis is done thematically by forming certain themes that support the research topic. Findings show that the period or had ta'lif is necessary to facilitate matters related to the administration of religious authorities, especially zakat aid. Meanwhile social support whether in spiritual form such as religious guidances, advices or counseling or in a physical form such as material aids and security protection are needed by the converts to ensure the well-being of their lives as a Muslim. The implication of the study is that both had ta'lif and social support are significant to the lives of mualafs and it is the duty of the Muslim community to protect their lives.

Keywords: *Had ta'lif, mualaf, social support, well-being, zakat*

Received : 30 November 2023

Revised : 29 December 2023

Accepted : 29 December 2023

Published : 31 December 2023

PENDAHULUAN

Mualaf merupakan kumpulan atau entiti istimewa yang telah diberikan perhatian khusus oleh Islam melalui peruntukan zakat dengan tujuan mengukuhkan akidah dan mengekalkan keislaman mereka. Usaha mengukuh akidah dan mengekalkan mereka dalam agama Islam bukanlah tugas mudah di mana pelbagai cabaran dan masalah perlu

dihadapi pihak bertanggungjawab. Antara cabaran yang dihadapi muallaf dalam kehidupan selepas konversi ialah isu berkaitan sokongan sosial. Berhubung cabaran yang dihadapi, Nur A'thiroh et al. (2009) menyatakan muallaf mengalami tekanan psikologi yang hebat disebabkan faktor luaran seperti tekanan dari keluarga, rakan-rakan, masyarakat dan persekitaran telah menjadi penyebab utama kepada tekanan psikologi di kalangan saudara Muslim. Pandangan ini turut disokong oleh Fuadah et al (2014) yang mendapati kebanyakan muallaf akan menghadapi masalah dipulau oleh ahli keluarga dan juga pandangan masyarakat Islam itu sendiri yang kurang memberi bantuan dan sokongan terhadap golongan muallaf.

Masalah dan cabaran muallaf juga dinyatakan Nurwati dan Azizan (2019) di mana kajian mereka mendapati terdapat beberapa permasalahan yang dihadapi oleh muallaf. Antaranya adalah terpaksa menyembunyikan keislaman kerana takut diperas ugut dan dibuang keluarga, rakan-rakan dan masyarakat sebangsa dan seagama asal, kehidupan yang miskin, kekeliruan dalam mengamalkan ajaran Islam disebabkan asatizah berlainan pendapat dan fahaman, kekurangan program-program dakwah kepada muallaf serta kekurangan bahan rujukan. Masalah muallaf ini menurut Nurwati dan Azizan lagi (2019) sebenarnya tidak banyak perbezaan antara negeri-negeri di Malaysia.

Berhadapan dengan cabaran ini, muallaf memerlukan sokongan bagi meneruskan kehidupan mereka sebagai seorang Muslim. Oleh itu, keluarga, masyarakat Islam dan institusi agama menjadi tempat pergantungan muallaf dari sudut sokongan sosial. Ia biasanya melibatkan soal-soal makan minum, tempat tinggal, kesihatan, keselamatan, pendidikan dan pekerjaan. Semakin baik sokongan sosial yang diterima, semakin baik kehidupan beragama muallaf begitulah sebaliknya.

KONSEP HAD TA'LIF MUALAF

Perkataan *ta'lif* berasal daripada perkataan *alifa*, *ya'lifu*, *ilfan*. *Alifahu* bermaksud suka, atau gemar akan dia atau menjinaki. Ibnu Manzur (1414H: Jil.9, 9-12) menyatakan *mu'allafah* berasal daripada perkataan *allafa*. Ia mempunyai pelbagai maksud antaranya, mengumpulkan setelah berpecah, menyambung antara bahagian-bahagiannya. Oleh itu, disebut "mengarang buku" kerana mencantumkan maklumat di antara satu sama lain. Manakala *allafa baynahum* bermaksud memperkasihkan antara mereka itu (Al-Marbawiyy, t.th). *Ta'lif al-Qulub* bermakna melembutkan hati untuk cenderung. *Ta'lif al-Unas* bererti beramah mesra dengan manusia. Menurut Kamus Dewan, muallaf bermaksud

orang yang baru memeluk agama Islam ataupun saudara baru (Dewan Bahasa & Pustaka 2010).

Had *ta'lif* secara umumnya bolehlah didefinisikan sebagai satu had atau garis panduan berdasarkan kriteria dan mekanisme tertentu dalam menentukan bahawa muallaf atau saudara baru telah melepasi had/status orang yang perlu dilembutkan hati mereka dengan bantuan material (zakat dan bantuan lain), bimbingan dan didikan agama serta sokongan moral bagi mengukuhkan iman dan mengekalkan keislaman mereka.

Berdasarkan pengamalan sejak zaman Rasulullah lagi, tidak ada satu ketetapan atau ketentuan bagi had *ta'lif* orang yang memeluk Islam. Praktis yang berlaku ialah dengan memberi peruntukan zakat kepada muallaf sebagaimana yang dinyatakan dalam Surah al-Tawbah ayat 60 dengan tujuan *ta'lif* atau menjinak, meneguh dan mengekalkan mereka dalam Islam. Keempat-empat mazhab fekah juga hanya membincangkan hukum dan tujuan pemberian zakat kepada golongan muallaf, tetapi tidak membincangkan had *ta'lif* sampai bilakah mereka berada dalam status muallaf ataupun apakah kriteria bagi menentukan bahawa mereka boleh dikeluarkan daripada status muallaf?

Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia kali ke-71 yang bersidang pada 22 hingga 24 November 2005 ketika membincangkan 'Had Tempoh Panggilan Muallaf' telah memutuskan bahawa di dalam Islam tiada sebarang nas yang mewajibkan seseorang yang baru memeluk agama Islam dipanggil sebagai muallaf. Sebutan dan had tempoh panggilan muallaf ini lebih bersifat urf (kebiasaan setempat) semata-mata.

Bagaimanapun had *ta'lif* adalah perlu ditentukan dengan membina kriteria dan mekanisme tertentu untuk tujuan pengukuran secara objektif bagi membantu institusi zakat dalam membangun dan membimbing asnaf muallaf bagi mencapai kesempurnaan hidup sebagai seorang Muslim dari sudut pengetahuan dan amalan secara terancang berdasarkan '*time frame*' atau tempoh waktu ditetapkan berdasarkan pengajian secara mengikuti kelas al-Quran dan fardu ain.

Dari sudut tujuannya, pemberian zakat kepada muallaf secara umumnya dilakukan untuk mengukuhkan nilai-nilai pegangan agama dalam diri mereka. Nilai keagamaan mempunyai kuasa besar, menjadi panduan kepada manusia untuk beramal sebagai satu cara hidup. Dalam konteks kajian ini nilai keagamaan merujuk kepada tiga aspek utama iaitu kekuatan pegangan akidah, pemahaman terhadap syariat Islam dan pengamalan akhlak sebagai seorang Islam. Islam merupakan al-Din, merangkumi tiga nilai yang syumul iaitu akidah, syariah dan akhlak (Shofian Ahmad & Amir Husin Mohd. Nor 2003).

Menurut Abd Karim Zaydan (2001) ajaran Islam bermula dengan nilai keagamaan yang terkandung dalam akidah, ibadah dan akhlak Islamiah. Akidah sangat penting kepada kehidupan manusia kerana ia merupakan teras seseorang manusia dalam beragama. Keimanan adalah perkara penting sebagai penggerak kebaikan, pemahaman syariat dan pembentukan akhlak mahmudah. Ibadah turut berperanan meningkatkan keimanan (al-Ghazali t.th).

Menurut Ahmad Irdha (2007), susunan dalam mempelajari ilmu itu dilihat pada rukun Islam. Bermula dengan shahadatayn (dua kalimah syahadah) dan apa yang bersangkutan dengannya tauhid dan kenabian. Kemudian apabila tiba waktu solat, hendaklah mempelajari cara-cara solat dan syarat-syaratnya. Apabila tiba bulan Ramadhan, hendaklah mempelajari cara-cara berpuasa. Perjalanan mencari ilmu ini berlarutan dan berterusan mengikut waktu dan keadaan. Jika seseorang itu ragu terhadap apa yang berkaitan tauhid, maka wajib ketika itu mempelajari menghilangkan keraguan itu. Inilah yang dipanggil sebagai ilmu fardu ain (al-Ghazali t.th).

Dalam hadis yang diriwayatkan oleh al-Bukhari dan Muslim:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَ مُعَاذًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى الْيَمَنِ، قَالَ: «إِنَّكَ تَقْدُمُ عَلَى قَوْمٍ أَهْلِ كِتَابٍ، فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ عِبَادَةُ اللَّهِ، فَإِذَا عَرَفُوا اللَّهَ، فَأَخْبِرْهُمْ: أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي يَوْمِهِمْ وَلَيْلَتِهِمْ، فَإِذَا فَعَلُوا، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ فَرَضَ عَلَيْهِمْ زَكَاةً مِنْ أَمْوَالِهِمْ، وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ، فَإِذَا أَطَاعُوا بِهَا، فَخُذْ مِنْهُمْ، وَتَوَقَّ كَرَائِمَ أَمْوَالِ النَّاسِ.»

Maksudnya: Daripada Ibnu Abbas r.a. bahawa Rasulullah SAW apabila mengutus Muaz r.a. ke Yaman, baginda bersabda, “sesungguhnya kamu akan mendatangi satu kaum ahli kitab, maka hendaklah pertama sekali apa yang kamu berdakwah kepada mereka dengan menyembah Allah; dalam satu riwayat: “... sehingga mereka mentauhidkan Allah” dan dalam riwayat lain pula: “.. menyaksikan bahawa tiada tuhan selain Allah”; Apabila mereka mengenali Allah, beritahukan mereka, sesungguhnya Allah telah memfardukan lima solat pada siang dan malam mereka. Apabila mereka melakukannya, beritahukan mereka, sesungguhnya Allah telah memfardukan zakat daripada harta mereka dan diberikan kepada fakir kalangan mereka. Apabila mereka mematuhi padanya, maka ambillah daripada

(harta) mereka dan berjaga-jagalah terhadap harta-harta kebanggaan mereka”

(Sahih Bukhari dan Muslim).

Ciri-ciri dan had bagi seorang muallaf itu keluar daripada status tersebut ialah bila mereka boleh mengetahui, memahami dan beramal ilmu fardu ain dengan baik. Selain daripada itu, hak-hak sosial mereka juga seperti penginapan bagi yang dibuang rumah dan keselamatan sudah terjaga dari segi undang-undang yang boleh memberikan kestabilan hidup.

Menurut Fuadah et al. (2014) zakat diberikan kepada muallaf bertujuan untuk menghalang mereka dari perbuatan yang boleh mencetuskan pergolakan sosial. Ia juga bertujuan untuk menjadikan mereka menyedari kefahaman Islam sebagai panduan berterusan mereka ke jalan yang benar. Selain itu juga dengan bantuan zakat, secara tidak langsung mendorong mereka untuk mendekati diri kepada Allah, agar hati mereka terbuka untuk menerima ajaran Islam serta untuk menunjukkan kepada mereka betapa Islam sentiasa peduli dan mengambil berat kepada muallaf.

Berdasarkan perbincangan tersebut, maka Had *Ta'lif* bagi mengukur status muallaf dapatlah dirumuskan dengan mengambil kira dua kriteria utama, iaitu: 1) Penguasaan pengetahuan tentang al-Quran dan asas fardu ain dan, 2) Kebolehan melaksanakan amalan agama dengan baik yang membolehkan seseorang itu menjadi Muslim yang sempurna. Dalam hal ini, aspek tempoh berdasarkan *maqasid al-hasm* juga perlu diambil kira dalam penilaian atau penentuan had *ta'lif* bagi tujuan pengurusan pentadbiran hal ehwal muallaf. Ini kerana adalah tidak wajar, sekiranya seseorang yang baru memeluk Islam 6 bulan misalnya tetapi ia telah menguasai asas pengetahuan al-Quran dan fardu ain serta mampu melaksanakannya dengan baik, telah dikeluarkan dari status muallaf. Sedangkan ia mempunyai hak dalam peruntukan zakat atau bimbingan dalam aspek lain sehingga dapat dipastikan akidahnya telah kuat. Satu tempoh masa perlu juga ditentukan oleh pemerintah atau pihak berkuasa mengikut silibus ilmu fardu ain yang telah disediakan bagi muallaf atau melihat kepada kemaslahatan semasa.

Oleh itu, apabila seseorang dari sudut pengetahuan agama dan amalannya sebagai seorang Muslim telah dapat disempurnakan dengan baik serta kuat pegangan akidahnya termasuk dengan adanya sokongan atau jaminan sosial, maka bolehlah dia dianggap telah melepasi had *ta'lif* dan telah boleh dianggap terkeluar dari status muallaf.

KONSEP DAN HAK MUALLAF

Muallaf merupakan golongan yang baru memeluk agama Islam yang perlu diberi perhatian sewajarnya untuk mengelakkan golongan ini kembali kepada agama asal mereka. Dari sudut pengagihan dana zakat, bantuan yang disediakan perlulah menepati keperluan asnaf muallaf supaya dana yang disumbangkan mampu menampung keperluan asnaf sekaligus dapat menguatkan keyakinan mereka terhadap agama Islam (Azman et al. 2015).

Terdapat lapan kategori asnaf yang berhak menerima bahagian zakat dalam Islam iaitu asnaf fakir, miskin, amil, muallaf, *riqab*, *gharimin*, *fi sabilillah* dan *ibnu sabil*. Hak muallaf sebagai penerima zakat diperuntukkan dengan jelas dalam al-Quran sebagaimana yang dinyatakan dalam surah al-Taubah, ayat 60:

﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ فُلُوقِهِمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغُرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾

Maksudnya: “*Sesungguhnya sedekah-sedekah (zakat) itu hanyalah untuk orang fakir dan orang miskin dan amil yang mengurusnya dan muallaf yang dijinakkan hatinya dan untuk hamba yang hendak memerdekakan dirinya, dan orang yang berhutang dan untuk (dibelanjakan pada) jalan Allah, dan orang musafir (yang keputusan) dalam perjalanan; (ketetapan hukum yang demikian itu ialah) sebagai satu ketetapan (yang datangnya) dari Allah. Dan (ingatlah) Allah Maha Mengetahui, lagi Maha Bijaksana.*”

(Surah al-Taubah 9: 60)

Al-Qaradhawi (2000) menjelaskan maksud kalimah *muallafah qulubuhum* ialah orang yang dikehendaki untuk melembutkan hati mereka cenderung kepada Islam, kekal dengannya, menghalang kejahatan mereka ke atas orang Islam, mengharap manfaat mereka dalam mempertahankan orang Islam, memperjuang bersama mereka melawan musuh, atau sebagainya.

Tafsiran ciri-ciri muallaf turut dibahaskan oleh para fuqaha terdahulu. Setiap mazhab melihat aspek yang berbeza dalam menilai takrifan asnaf muallaf. Para ulama bersependapat bahawa muallaf ialah

orang yang dilembutkan hati-hati mereka kepada Islam. Mereka berbeza pendapat siapakah yang berhak menerimanya? (al-Zuhayli 1989; Mawsu'ah Fiqhiyyah 1975).

Pendapat dalam Mazhab Maliki menjelaskan bahawa mereka ialah orang-orang kafir yang diberikan zakat untuk dilembutkan hatinya kepada Islam dan tidak diberikan jika telah Islam. Adapun dalam Mazhab Syafie pula menjelaskan bahawa mereka adalah orang-orang yang telah Islam sahaja (al-Nawawi 1991). Menurut Imam Syafie, dalam Kitab *al-Umm* (Jil.2, :97) muallaf ialah orang yang dijinakkan atau dilembutkan hatinya yang telah memeluk Islam. Berdasarkan pentafsiran ini, golongan muallaf menurut Mazhab Syafie terbatas kepada orang yang telah memeluk Islam sahaja. Mereka ini diberikan zakat bagi tujuan menguatkan lagi pegangan mereka terhadap akidah Islam. Ia terbuka kepada semua umat Islam tanpa ada batasan masa sama ada mereka masih baru memeluk Islam atau menganutinya semenjak kecil lagi kerana dilahirkan dan dibesarkan dalam keluarga Islam. Dalam Mazhab Hambali pula mu'af merujuk kepada orang Islam dan orang kafir (Ibn Qudamah t.th).

Pentafsiran muallaf yang terbatas untuk golongan muslim semata-mata memberikan isyarat awal bahawa golongan kafir dan musyrik tidak layak untuk menerima zakat daripada bahagian asnaf muallaf. Perkara ini ditegaskan lagi dengan kenyataan Imam Syafie bahawa hukum memberikan zakat kepada musyrik atau kafir dengan tujuan supaya dia memeluk Islam adalah tidak dibenarkan. Menurutnyanya lagi, walaupun terdapat fakta bahawa Nabi SAW memberi sedikit harta kepada beberapa musyrikin pada `Am Hunayn untuk melembutkan hati mereka, namun pemberian itu sebenarnya adalah daripada harta fay' dan harta peribadi Nabi SAW sendiri dan bukannya daripada harta zakat. Hal ini dikuatkan lagi dengan sabda baginda kepada Muaz sebelum dia dihantar ke Yaman bahawa harta zakat yang dikutip daripada penduduk Muslim Yaman hendaklah diagihkan di kalangan mereka sendiri yang telah melakukan janji setia dan bukan kepada orang yang membelakangi atau menentang mereka (Al-Umm t.th).

Menurut al-Nawawi dalam *Rawdat al-Tholibin* (Jil. 2: 313-314) seorang fuqaha dalam mazhab Syafie, muallaf boleh dibahagi kepada dua bahagian, iaitu kafir dan muslim. Pembahagian ini pada zahirnya kelihatan bertentangan dengan pandangan Imam Syafie yang membataskan muallaf kepada muslim sahaja. Namun hakikatnya, ia menguatkan lagi pandangan beliau kerana al-Nawawi turut bersetuju bahawa muallaf kafir tidak diberikan zakat seperti yang dinyatakan oleh Imam Syafie. Muallaf kafir terdiri daripada dua golongan iaitu orang kafir yang lembut hati dan cenderung kepada Islam dengan pemberian

zakat. Kedua, orang kafir yang ditakuti kejahatannya, maka dia diberikan zakat untuk mengelakkan kejahatannya itu. Kedua-dua golongan ini tidak boleh diberikan zakat, namun ada pendapat yang mengharuskan pemberian kepada mereka melalui harta *al-khums* dan bukannya daripada zakat. Ada pula pendapat yang membataskan pemberian hanya dalam keadaan-keadaan yang amat memerlukan sahaja.

Merujuk kepada definisi yang diberikan, dapat disimpulkan bahawa muallaf ialah golongan yang dijinakkan hatinya supaya cenderung kepada agama Islam atau yang baru memeluk Islam dan belum kukuh keislamannya.

Oleh itu terdapat dua jenis muallaf iaitu orang yang belum Islam dan orang yang telah memeluk Islam. Walaupun begitu, kepentingan menjaga hak-hak muallaf yang baru sahaja memeluk Islam itu lebih penting dan bertepatan dengan tujuan pensyariaan dan maqasid shariah untuk memelihara keimanan dan memperkukuhkan aqidah mereka. Antara elemen penting dan perlu diberi perhatian dalam mengekalkan muallaf dalam Islam ialah hak sokongan sosial mereka yang perlu dijamin.

KONSEP DAN KEPERLUAN SOKONGAN SOSIAL MUALLAF

Sokongan menurut Kamus Dewan ialah sesuatu perbuatan yang menyatakan persetujuan, memberi perangsang dengan bantuan kebendaan (seperti wang dan lain-lain) atau tanpa bantuan kebendaan dan juga pertolongan (Dewan Bahasa & Pustaka 2005). Abdul Halim (2011) berpandangan sokongan merujuk kepada suatu jaringan perhubungan yang dianggap boleh memberi sokongan, tindakan, sikap mahupun persekitaran emosi yang bersifat menyokong seseorang kepada orang lain.

Konsep sokongan sosial atau *al-takaful al-ijtima'i* dalam Islam adalah bersumberkan dalil al-Quran dan al-hadith yang menekankan semangat persaudaraan dan saling tolong-menolong sesama umat Islam. Firman Allah SWT:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

Maksudnya: “Orang-orang beriman itu sesungguhnya bersaudara. Sebab itu damaikanlah (perbaikilah hubungan) antara kedua saudaramu itu dan takutlah terhadap Allah, supaya kamu mendapat Rahmat.”

(Surah al-Hujurat 49: 10)

Konsep tolong menolong dan prihatin dalam perkara kebajikan sebagaimana dijelaskan dalam Surah al-Ma'idah ayat 2 adalah selaras dengan konsep sokongan sosial yang diperlukan muallaf berdasarkan apa yang disabdakan juga oleh Rasulullah SAW dalam sebuah hadith baginda:

عَنْ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ
 الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ
 عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى

Dari An Nu'man bin Basyir dia berkata; Rasulullah SAW bersabda: “Perumpamaan orang-orang mukmin dalam hal saling mencintai, mengasihi, dan menyayangi bagaikan satu tubuh. Apabila ada salah satu anggota tubuh yang sakit, maka seluruh tubuhnya akan ikut terjaga (tidak boleh tidur) dan panas (turut merasakan sakitnya).”

(Sahih Muslim No: 4685)

Berhubung isu sokongan sosial muallaf ini, terdapat kajian-kajian yang telah dilakukan dari pelbagai sudut. Kajian Nabilah Huda & Zuliza (2015) misalnya mendapati bahawa sokongan dan jaminan terhadap hak saudara baru yang dilaksanakan pada zaman Rasulullah SAW dapat diklasifikasikan kepada dua bahagian iaitu hak mendapatkan sokongan spiritual dan hak mendapatkan sokongan fizikal. Sokongan dari aspek spiritual adalah pembinaan dan pengukuhan akidah, pembelajaran al-Quran dan al-Sunnah, pengetahuan hukum-hakam dalam ibadat dan muamalat, pembentukan akhlak dan adab-adab di dalam Islam serta sokongan moral. Manakala dari aspek fizikal pula, sokongan terhadap saudara baru dilaksanakan melalui pemberian zakat, sedekah, hadiah atau ganjaran serta sumber perlindungan.

Sokongan sosial adalah perkara yang penting supaya golongan muallaf dapat menjalani kehidupan dengan lebih baik dan tenang. Bergelar saudara baharu bukanlah sesuatu perkara yang mudah dan perkara ini tidak seperti mereka yang dilahirkan sebagai seorang Islam. Bagi mereka yang bergelar muallaf pada usia muda, cabaran yang ditempuhi agak berat, lebih-lebih lagi jika masih bergantung kepada keluarga, seperti mereka yang masih di bangku sekolah atau universiti (Johari Yap 2019).

Menurut Aimi Wafa & Nur Najwa (2020) sokongan sosial adalah satu keperluan bagi memperkasakan saudara baru. Hal ini kerana

sokongan sosial boleh membantu dalam menangani masalah saudara baru yang memerlukan bantuan dan dorongan selepas memeluk agama Islam. Hubungan yang baik dari orang sekeliling untuk mereka terus kuat dalam menghadapi dugaan dan cabaran. Sokongan sosial berkait rapat dengan pengertian kehidupan seharian seseorang individu. Dengan erti kata lain, seseorang itu mempunyai makna hidup yang lebih baik sekiranya menerima sokongan sosial dari masyarakat sekeliling (Dunn & O'Brien, 2009).

Sokongan sosial ini adalah perlu bagi muallaf. Ini kerana menurut Azarudin & Khadijah (2014) pelbagai isu seperti persoalan faktor pemeluk Islam, pertikaian niat suci muallaf memilih Islam sebagai jalan hidup, pertukaran nama asal kepada nama Muslim, perkahwinan dengan etnik Melayu Muslim, mengharapkan wang zakat menghantui mereka yang masih di peringkat awal pemeluk Islam dan mengakibatkan kekeliruan dan kekecewaan. Hal ini memberi tekanan kepada golongan ini disebabkan oleh pengaruh-pengaruh yang mempengaruhi kualiti kehidupan golongan muallaf khususnya.

Kajian Siti Aishah et al. (2021) juga mendapati bahawa sokongan sosial amat diperlukan muallaf dalam proses mereka menghayati agama. Ini kerana mereka sering kali berhadapan dengan pelbagai tekanan yang mengganggu emosi dan boleh menggugat pegangan akidah mereka.

Berkaitan asas sokongan sosial ini, Abu Bakar dan Ismail (2018) menyatakan bahawa terdapat lima keperluan utama yang seharusnya dipenuhi dan diuruskan oleh pihak yang bertanggungjawab terhadap muallaf, iaitu identiti, pendidikan dan bimbingan agama, kewangan dan kebajikan, dakwah dan kaunseling serta perundangan. Aspek yang dikemukakan Abu Bakar dan Ismail ini sangat berkait rapat dengan keperluan muallaf untuk disokong dan dibantu agar mereka dapat kekal dalam Islam dan menjalani kehidupan yang sempurna sebagai seorang Muslim.

Takaful Ijtima'i ini telah ditunjukkan oleh sayidina Uthman r.a dengan membeli telaga air untuk digunakan penduduk Madinah. Pada asalnya mereka membeli dari seorang Yahudi dengan harga yang tinggi. Apabila Rasulullah SAW mengetahui keperluan air tersebut, maka baginda menjanjikan kepada sesiapa yang membelinya untuk orang muslim mendapat ganjaran yang besar. Sayidina saiman r.a. tampil membelinya sebahagian pada awalnya, sehari untuk sayidina Uthman dan sehari lagi untuk Yahudi. Sehingga Yahudi tersebut rugi disebabkan orang-orang Muslim hanya mengambil air pada hari sayidina Uthman secara percuma dan tidak lagi membeli daripadanya. Maka dia menjual kepada sayidina Uthman yang selebihnya (HR Ahmad &

Tarmizi). Akhirnya ia dijadikan waqaf untuk orang Islam sehingga ke hari ini (Al-Buti 1991).

Ta'lif Qulub dengan cara memberikan harta untuk menguatkan hati orang yang muallaf samada yang baru masuk Islam, berjinak untuk memeluk Islam, atau menjadi wala kepada negara Islam telah ditunjukkan oleh Nabi SAW dalam peperangan Hunain. Sokongan sosial melalui pemberian harta ini diperlihatkan Nabi apabila orang Islam menang dalam peperangan ini dengan memberikan harta rampasan perang yang begitu banyak (Al-Buti 1426H).

Sehubungan dengan itu, sayidina Abu Sufyan yang merupakan ketua orang Mekah yang baru masuk Islam semasa Fath Makkah (pembukaan kota Mekah) telah meminta bahagiannya, maka Rasulullah telah memberikan seratus timbangan emas (20kg) dan juga seratus timbangan perak (20kg) serta seratus ekor unta. Kemudian beliau minta bahagian untuk anaknya Yazid dan Muawiyah, maka Rasulullah berikan sepertinya juga. Hakim bin Huzam juga meminta diberikan bahagiannya. Beliau diberikan 300 ekor unta. Harta rampasan perang ini diberikan juga kepada Safwan bin Umayyah yang merupakan ketua orang Mekah yang belum memeluk Islam ketika itu sebanyak 100 timbangan emas, 100 timbangan perak dan 100 ekor unta. Dengan pemberian ini menyebabkan beliau mengajak kabilahnya kepada Islam. Rasulullah SAW juga diriwayatkan telah membahagikan khumus kepada ketua-ketua Arab; Suhayl bin Amr, Al-Harith bin Hisham, Al-Nadhir bin Al-Harith Abbas bin Mirdas dan lain-lain (Ibnu Hisham 1955).

Walaupun harta rampasan yang begitu banyak itu hanyalah untuk melunak dan menjinak hati-hati untuk menerima Islam, ia tidak difahami oleh sebahagian para sahabat kerana mereka sendiri tidak mendapat bahagian mereka, sehinggalah Rasulullah sendiri menjelaskannya dalam sabdanya:

يا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ، فِي لُعَاعَةٍ مِنَ الدُّنْيَا، تَأَلَّفْتُ بِهَا قَوْمًا لِيُسَلِّمُوا، وَوَكَّلْتُكُمْ
إِلَى إِسْلَامِكُمْ، أَفَلَا تَرْضَوْنَ يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ، أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالشَّاةِ
وَالْبَعِيرِ، وَتَرْجِعُونَ بِرَسُولِ اللَّهِ فِي رِحَالِكُمْ؟

Maksudnya: “Wahai kaum Ansar, pada secebis dunia ini, aku melunakkan kaum untuk mereka memeluk Islam, sedangkan aku wakikan kamu kepada Islam kamu. Tidakkah kamu reda wahai Ansar sekalian, orang ramai pulang membawa kambing dan unta

sedangkan kamu pulang bersama kamu Rasulullah ke rumah kamu?

(Hadis Riwayat Ahmad)

Berdasarkan kajian berkaitan isu sokongan sosial serta contoh-contoh amalan Rasulullah SAW dan sahabat tersebut menunjukkan bahawa muallaf memerlukan jaminan sosial atau *al-takaful al-ijtima'i* bagi tujuan membina kefahaman Islam dan mengukuhkan pegangan akidah muallaf agar mereka terus kekal dalam Islam. Oleh itu, satu kajian secara khusus bagi melihat kepentingan dan hubungan antara sokongan sosial dan kefahaman, amalan dan penghayatan agama muallaf.

PENUTUP

Secara ringkasnya had Ta'lif boleh dijelaskan sebagai garis panduan dan indikator tahap kefahaman dan penghayatan Islam oleh muallaf untuk keselarasan penyaluran bantuan zakat bagi asnaf muallaf. Manakala sokongan sosial pula ialah bentuk sokongan yang diperlukan muallaf daripada keluarga, rakan dan institusi sama ada berbentuk material ataupun non-material bagi menjamin kesejahteraan hidup mereka sebagai seorang Muslim. Tempoh bergelar muallaf adalah satu tempoh yang kritikal bagi seseorang. Ia menguji keimanan dan keIslaman seseorang muallaf. Had ta'lif adalah satu bentuk penentuan sama ada seseorang itu berkeupayaan untuk keluar daripada bergelar muallaf selain menjadi indikator komitmen pihak berkuasa agama memprihatinkan muallaf dalam tempoh tersebut. Tempoh ini juga adalah tempoh yang memerlukan sokongan pelbagai pihak: Keluarga, rakan, institusi dan masyarakat agar mereka dapat keluar daripada status muallaf dengan kadar yang lebih cepat di samping mengekalkan mereka dalam agama Islam.

KONFLIK KEPENTINGAN

Penulis mengisytiharkan tiada konflik kepentingan.

SUMBANGAN PENULIS

Konseptualisasi: Abdul Ghafar Don, Farid Bin Zainal & Salehuddin Bin Abu Samah

Pengumpulan data: Anuar Puteh, Ahmad Irdha Mokhtar, Hasanah Abd Khafidz & Nur Nazira Rahim

Penganalisan Data: Abdul Ghafar Don, Anuar Puteh, Ahmad Irdha Mokhtar, Hasanah Abd Khafidz
Khazri Osman & Zulkefli Aini
Penulisan: Abdul Ghafar Don, Hasanah Abd Khafidz Nur Nazira Rahim
Semakan dan Penyeliaan: Abdul Ghafar Don & Hasanah Abd Khafidz

PENGHARGAAN

Artikel ini adalah sebahagian daripada output projek Perundingan UKM Pakar Runding(UKMP) dan Lembaga Zakat Selangor dengan Kod Projek: UKM-P-S2210103. Penghargaan dan terima kasih kepada: 1. UKM Pakar Runding, 2. Lembaga Zakat Selangor sebagai penaja kepada Geran Penyelidikan secara rundingan.

RUJUKAN

- Al-Quran al-Karim* beserta Terjemahan.
- Abdul Halim Ismail. 2011. Kemurungan, Sokongan Sosial dan Pencapaian Akademik Dalam Kalangan Pelajar Sekolah Menengah di Luar Bandar. Tesis Ph.D. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Abu Bakar, S.A. & Ismail, S.Z. 2018. Pengurusan muallaf di Malaysia: Kerjasama dinamik antara agensi kerajaan dan bukan kerajaan. *Jurnal Usuluddin* 46 (2): 97-122.
- Ahmad Irdha Mokhtar. 2007. Fiqh al-Tartib fi al-Islam. Tesis Master. Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Hassan II, Muhamdiyyah, Casablanca, Maghribi.
- Aimi Wafa Ahmadi & Nur Najwa Hanani Abd Rahman. 2020. Sokongan sosial: Satu keperluan dalam pemerksaan saudara baru. *Jurnal Pengajian Islam* 13 (2): 238-253
- Al-Mawsu'ah al-Fiqhiyyah*. 1975. Kuwait: Penerbit Kementerian Agama Kuwait.
- Azarudin Awang & Khadijah Mohd Khambali @ Hambali. 2014. Bentuk-bentuk hubungan Muslim-non Muslim selepas pemelukan agama: Kajian kes dalam kalangan muallaf Cina Terengganu. *Jurnal Kemanusiaan* 23:1- 17
- Azman AR, Irwan MS, Mahazan A.M, Wan Mohd Fazrul Azdi, Nuradli Ridzwan Shah, Rose Irnawaty & Norlina Ismail. 2015. Indeks Pengukuran Penentuan Had Tempoh Muallaf di Malaysia. *Jurnal Pengurusan dan Penyelidikan Fatwa. INFAD* 6: 39-63.

- Buti, Muhammad Said Ramadan al-. 1991. *Fiqh al-Sirah al-Nabawiyah* (Edisi 11). Beirut: Dar al-Fikr.
- Dewan Bahasa & Pustaka. 2005. *Kamus Dewan*. Ed. ke-4. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka.
- Dunn, M. G. & O'Brien, K. M. 2009. Psychological Health and Meaning in Life: Stress, Social Support and Religious Coping In Latina/Latino Immigrants. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences* 31 (2): 204-227.
- Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003 Fatwa Di Bawah Seskyen 47
- Fuadah Johari, Muhammad Ridhwan Ab. Aziz, Mohd Faisol Ibrahim, Ahmad Fahmi Mohd Ali. 2014. Zakat distribution and programme for sustaining muallaf belief and thought. *Jurnal Teknologi (Social Sciences)* 66 (1): 35-43.
- Ghazali, al. (T.th). *Ihya' Ulumuddin*. Beirut: Dar al-Ma'rifah.
- Ibn Qudamah al-Maqdisi. t.th. *Al-Mughni wa Yalihi al-Sharh al-Kabir*. T.tp.: Dar al-Kitab al-Arabi.
- Ibnu Hisham. 1955. *al-Sirah al-Nabawiyah*. Kaherah: Mustafa al-Bab al-Halabi
- Ibnu Manzur, Muhammad bin Mukram. 1414H. *Lisan al-'Arab*. Beirut: Dar Sadir,
- Johari Yap. 2019. Sinar Harian Online. Dicapai pada 22 Jun 2023. <https://www.sinarharian.com.my/article/28842/KOLUMNIS/Tekanan-perasaan-golongan-muallaf>.
- Marbawi, al-. T.th. *Kamus Idris al-Marbawi*.
- Nabilah Huda Zaim & Zuliza Mohd Kusrin. 2014. Sokongan Terhadap Saudara Baru Menurut Syarak. Prosiding Kolokium Siswazah Syariah Peringkat Kebangsaan. Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor
- Nawawi, al-. 1991. *Rawdat al-Talibin wa Umdat al-Muftin* (Edisi 3). Beirut: Al-Maktab al-Islami.
- Nur A'thiroh Masyaa'il Tan Binti Abdullah @ Tan Ai Pao Fariza Md Sham. 2009. Keperluan memahami psikologi saudara muslim. *Jurnal Hadhari* 2: 83-97.
- Nurwati A. Ahmad-Zaluki & Azizan Abdul-Rahman. 2019. Muallaf: permasalahan dan cadangan penyelesaian. *International Journal of Zakat and Islamic Philantrophy* 2 (1): 229-236.
- Qaradawi, Yusuf al-. 2000. *Fiqh al-Zakah: Dirasah Muqaranah li Ahkamiha wa Falsafatiha Fi Daw' al-Qur'an wa al-Sunnah*. (Edisi 24). Beirut: Mu'assasat al-Risalah.
- Shafii, al-. t.th. *Mawsu'ah al-Imam al-Shafii, Al-Kitab: Al-Umm*. T.tp: Dar Qutaybah.

- Shofian Ahmad & Amir Husin Mohd. Nor. 2003. *Zakat : membangun ummah*. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors.
- Siti Aishah Yahya, Norhasima Abdullah, Suzyliana Mamat, Atini Alias & Nor Azilah Johari. 2021. Hubungan Penghayatan Agama Dan Sokongan Sosial Terhadap Tekanan Dalam Kalangan Muallaf di Melaka. *Jurnal 'Ulwan* 6 (1): 22-38.
- Wahbah al-Zuhaily. 1989. *Al-Fiqh Islamiah Wa Adillatuhu*. 3rd ed. Damsyiq: Dar al-Fikr.
- Zaydan, Abd al-Karim. 2001. *Usul al-da'wah*. Muassasat al-Risalah.

Pengarang:

* Abdul Ghafar Don, Phd.
Pusat Kajian Dakwah & Kepimpinan,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 Bangi, Selangor.
Emel: a.g.don@ukm.edu.my

Anuar Puteh.
Pusat Kajian Dakwah & Kepimpinan,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 Bangi, Selangor.
Emel: anteh@ukm.edu.my

Ahmad Irdha Mokhtar, Phd.
Pusat Kajian Dakwah & Kepimpinan,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 Bangi, Selangor.
Emel: irdha@ukm.edu.my

Hasanah Abd Khafidz, Phd.
Pusat Kajian Dakwah & Kepimpinan,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 Bangi, Selangor.
Emel: hasanah@ukm.edu.my

Khazri Osman, Phd.

Pusat Kajian Dakwah & Kepimpinan,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 Bangi, Selangor.
Emel: khazri@ukm.edu.my

Zulkefli Aini,
Pusat Kajian Dakwah & Kepimpinan,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 Bangi, Selangor.
Emel: zulaini@ukm.edu.my

Nur Nazira Rahim.
Pusat Kajian Dakwah & Kepimpinan,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 Bangi, Selangor.
Emel: nurnazirarahim@ukm.edu.my

Farid Zainal.
Lembaga Zakat Selangor
Emel: faridzainal@lzs.gov.my

Salehuddin Abu Samah
Lembaga Zakat Selangor
Emel: salehuddin@lzs.gov.my

Md Rozalafri Johari, Phd.
Universiti Islam Antarabangsa Selangor,
BanbutSeri Putra, 43000 Kajang, Selangor.
Emel: rozalafri@kuis.edu.my